

DILEMMA

Marie Aakre om Rådet for sykepleieetikk

Navn: Marie Aakre

Bakgrunn: Leder Rådet for sykepleieetikk

E-post: marie.aakre@sykepleieforbundet.no

Et frittstående etisk råd eller «dressert» klageorgan?

Hvis ikke NSF fortsatt ønsker et frittstående organ i etiske spørsmål, er de i utakt med utviklingen når de vil endre Rådets saksbehandlingsrutiner.

Redaktør Barth Tholens spør på lederplass i Sykepleien nr. 10/2011 om Rådet for sykepleieetikk har bjeffet utidig og for tidlig i den såkalte «Benjamin-saken». Spørsmålet bør gjerne debatteres. Rådet mottok høsten 2010 en henvendelse fra hardt rammete pårørende i en av de alvorligste sakene vi har vært involvert i. De etterspurte hva som ligger i sykepleieansvaret på natt, og et samlet råd var ikke i tvil om våre etiske begrunnelser for å besvare henvendelsen.

Når Rådet for sykepleieetikk behandler henvendelser eller fanger opp saker, er formuleringene i sykepleiens grunnlag og de

Helsetilsynet eller domstolene inntil endelig vedtak/dom i saken foreligger.

• Saken skal være så godt opplyst som mulig og berørte parter skal ha anledning til å uttale seg før vedtak/uttalelse avgis.

Forbundsstyret vil altså at Rådets stemme skal være taus i alle tilsynssaker, og i tillegg at det skal innføres krav til kontradiksjon i alle saker. Nå aner vi virkelig uråd, og vil gjerne «bjeffe høyt» både på landsmøtet og i forkant. Bestillingen fra Landsmøtet både i 2004 og i 2007 var å være «vaktbikkje» med økt volum. Etter vår egen evaluering har vi stadig forsøkt dette, men ikke nok, ikke ofte nok, ikke modig og tydelig nok. Mange saker er alvorlige, etikk er vanskelig, etikk er farlig og etikk haster (2). Pasientsikkerhet og verdighet er stadig på prøve, sykepleiere ivaretar ofte ansvarsfulle oppgaver i stort tempo, de gjør vanskelige valg mer og mindre bevisst, og viser stadig at sykepleie er både livsviktig og livsfarlig. Det er mange arrete hverdager med sterke inntrykk og stort ansvar.

Rådets mandat er å:

- 1: Overvåke og fremme etisk standard i sykepleiepraksis og utdanning
- 2: Behandle saker og avgi uttalelser om etiske spørsmål som bringes inn for Rådet, eller som Rådet selv tar initiativ til
- 3: Være høringsinstans og påvirke saker av etisk karakter internt i NSF
- 4: Fremme etisk refleksjon og diskusjon internt i NSF
- 5: Bidra til å styrke helsetjenestens generelle verdibevissthet
- 6: Påvirke den offentlige debatt i saker av etisk karakter

Innenfor rammen av vårt mandat har vi hele tiden vært et selvstendig og uavhengig organ i NSF, noe vi mener stort sett har fungert godt. Rådet oppfatter begge de to forslagene til endret saksbehandling uforen-

lig både med Rådets mandat og Rådets plass i organisasjonen.

Sykepleiere som blir innklaget for Helsetilsynet skal altså ikke lenger kunne kontakte Rådet for å belyse de etiske sider av sin sak før etter at saken er ferdigbehandlet av Helsetilsynet, noe vi vet kan ta både ett, to eller flere år. I flere tilsynssaker mener vi faktisk at vår stemme har hatt stor betydning både for sykepleieren selv og i noen tilfeller for selve utfallet av saken.

Skal Rådet for sykepleieetikk i fremtiden ha noen rolle i varslingssaker som det stadig kommer flere av? Skal ikke Rådets stemme være med i medieprosessene og debattene om sykepleieekvalitet, men faktisk ha «munnskurv» til juristene er ferdige? Hva er begrunnelsene for at de juridiske og etiske prosesser ikke kan foregå parallelt? For oss er dette radikalt og uforståelig.

Lav terskel og stor tilgjengelighet

Vi er enige i at alle saker skal være så godt opplyst som mulig, noe vi kontinuerlig arbeider med. Men kravet om at berørte parter skal ha anledning til å uttale seg i alle saker vil ha store konsekvenser. Vi ønsker lav terskel og stor tilgjengelighet til Rådet om hverdagsetiske spørsmål og dilemma. Mange søker uhildete personer og ønsker fortrolighet. Basert på erfaringer fra de fleste sakene vi har mottatt de siste sju år, vil derfor kravet om å involvere berørte parter som fast norm før vi uttaler oss få svært uønskede konsekvenser.

Hverdagsdilemma kan innebære pasient, pårørende, kollega, leder, ofte alle ansatte på enhet. Når vi finner det formålstjenlig å kontakte involverte parter er det basert på samtykke fra innsender. Vi deltar gjerne i etisk refleksjon der hendelser har skjedd. Vi inviterer innsendere til felles refleksjon når det er mulig. Den diskursetiske tenkning vi

Rådet for sykepleieetikk er ikke NSF's stemme, og skal heller ikke være det.

yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere vårt viktigste etiske verktøy (1). Respekt for det enkelte menneskets liv og iboende verdighet er alltid hovedsaken. Når en pasient dør brått og under særdeles alvorlige omstendigheter er det omtanken for de nære pårørende som settes fremst. Saken er fortsatt ikke avsluttet, men den har gitt mange lærerike ringvirkninger, og naturlig nok også mye smerte.

Vil endre behandlingsrutiner

En ringvirkning er at forbundsstyret i NSF nå vil endre Rådets saksbehandlingsrutiner. Endringene er basert på, slik vi forstår det, en jurists vurdering av vårt svarbrev.

Forbundsstyret foreslår følgende to endringer for landsmøtet:

• Rådet for sykepleieetikk skal ikke avgi uttalelse i saker som er under behandling av

Faste bidragsytere

Professor i sykepleie ved Universitetet i Nordland **Berit Støre Brinchmann**

Professor ved seksjon for medisinsk etikk, Universitetet i Oslo **Per Nortvedt**

baserer vårt arbeid på, styrer refleksjonen og våre svarbrev. Det understrekes hvilket faktagrunnlag vi har basert våre refleksjoner på, og de forbehold vi baserer vår uttalelse på. Rådets tilbakemeldinger kan hjelpe innsender til nye tanker, forståelser og frimodighet til selv å velge åpenheten.

Sjelden klagesaker på sykepleiere

Noen få ganger blir vi involvert i saker der det ser ut til at sykepleiere ikke forvalter sitt faglige og etiske ansvar. Utredning av slike saker er ikke Rådets mandat, men etiske betraktninger bør kunne fremmes for å belyse etiske sider av det som har skjedd. I et profesjonsetisk perspektiv er det umulig å gi støtte til alt som skjer.

Rådet for sykepleieetikk er ikke, og bør ikke være en domstol eller et klageorgan. Ansvar for klagesaker er plassert hos andre instanser, og dette er antakelig den største forskjellen på Rådet for sykepleieetikk og Rådet for legeetikk. Vi får sjelden klagesaker på sykepleiere, noe som dominerer arbeidet i legenes etiske råd. I klagesakene må den som er innklaget få komme med sin fortelling. Det er i denne sammenheng interessant å merke seg at selv Helsetilsynet frem til nå ikke har trukket pasienter og pårørende inn som parter i tilsynssakene, noe som nå omsider skal endres.

Faglig forsvarlig og etisk forkastelig

Jus og etikk er to forskjellige fag med ulike føringer for god saksbehandling. En sak kan kalles faglig forsvarlig, juridisk holdbar, men etisk forkastelig. Rådets rolle som etisk vaktbikkje treffer ulikt. Faren nå er at kravet om åpenhet til alle involverte parter fratar sykepleiere og andre en adresse for fortrolig refleksjon om sine dilemma. Det er også svært bekymringsfullt hvis profesjonsetikken ikke kontinuerlig skal høres og debatteres der pasientsikkerhet trues.

Rådet for sykepleieetikk er ikke NSF's stemme, og skal heller ikke være det. Våre uttalelser i etiske spørsmål bør i hovedsak ta utgangspunkt i de henvendelser vi mottar uavhengig av NSF's politiske arbeid. Dette spenningsfeltet mellom politisk fagorganisasjon og profesjonsetisk rådgivning bør vi alle kunne leve med. Hvis ikke NSF fortsatt ønsker et frittstående organ i etiske spørsmål er de i utakt med utviklingen i stadig flere fagorganisasjoner både i norsk og nordisk sammenheng. ■■■

MUNNKURV? Marie Aakre vil at Rådet for sykepleieetikk skal være vel så tydelig som i dag, og ikke omvendt.

Til refleksjon

- › Hva tenker du om Rådets rolle i saker der sykepleiere er innklaget til helsetilsynet?
- › I hvilke saker mener du Rådet for sykepleieetikk bør involvere berørte parter i sin saksbehandling?

Send din mening på epost til interaktivt@sykepleien.no, eller skriv til Sykepleien, boks 456 Sentrum, 0104 Oslo. Reaksjoner fra leserne trykkes i neste nummer.

REFERANSER

1. Norsk Sykepleierforbund, Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere.
2. Arne Johan Vetlesen. Hva er etikk? Universitetsforlaget 2008.